

**Valsts nozagšanas pazīmes
kriminālprocesā Nr.
16870000911**

Andrejs Judins

29.08.2017.

**Parlamentārās izmeklēšanas komisija par valsts
nozagšanas pazīmēm un pirmstiesas izmeklēšanas
kvalitāti kriminālprocesā Nr. 16870000911**

**Valsts nozagšanas
pazīmes**

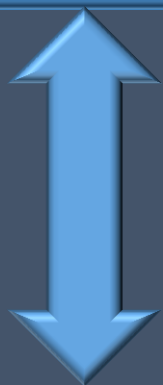

**Kriminālprocesā Nr. 16870000911
pirmstiesas izmeklēšanas kvalitāte**

Veicot parlamentāro izmeklēšanu, komisijai jāanalizē iegūtā informācija un jāizdara secinājumi, vai tika veiktas darbības, kas atbilst “valsts nozagšanas” jēdzienam.

Nemot vērā, ka Krimināllikumā ir paredzēta atbildība par tādām darbībām, kā dienesta stāvokļa ļaunprātīga izmantošana, kukuļdošana, tirgošanās ar ietekmi, krāpšana, noziedzīgā ceļā iegūtā legalizēšana u.c., komisijai ir arī jānoskaidro, kas traucē efektīvi izmantot krimināltiesiskos līdzekļus cīņā pret politisko korupciju.

“Valsts nozagšana” - nav
Krimināllikuma jēdziens

Krimināllikumā ir paredzēta atbildība par dienesta stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu (KL 318.p.); kukuļdošanu (KL 323.p.), starpniecību kukuļošanā (KL 322.p.), kukuļņemšanu (KL 320.p.), dokumentu viltošanu (KL 275.p.), tirgošanos ar ietekmi (KL 326. ¹ p.) ziņu nesniegšanu un nepatiesu ziņu sniegšanu par līdzekļu piederību un patieso labuma guvēju (KL 194. ¹ p.) noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu (KL 195.p.) u.c.

Valsts amatpersonu atrašanās interešu konflikta stāvoklī; lēmumu pieņemšana, pārkāpjot likumu «Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā»

11.pants. Administratīvo aktu izdošanas, uzraudzības, kontroles, izziņas vai sodīšanas funkciju veikšanas un līgumu slēgšanas ierobežojumi

(1) Valsts amatpersonai ir aizliegts, pildot valsts amatpersonas pienākumus, sagatavot vai izdot administratīvos aktus, veikt uzraudzības, kontroles, izziņas vai sodīšanas funkcijas, slēgt līgumus vai veikt citas darbības, kurās šī valsts amatpersona, tās radnieki vai darījumu partneri ir personiski vai mantiski ieinteresēti

(2) Valsts amatpersona nedrīkst izdot administratīvos aktus, veikt uzraudzības, kontroles, izziņas vai sodīšanas funkcijas, slēgt līgumus vai veikt citas darbības attiecībā uz saviem darījumu partneriem arī divus gadus pēc līgumisko attiecību izbeigšanās.

Valsts nozagšana

**sistēmiska politiskā
korupcija**

Politiskā korupcija - manipulācijas ar rīcībpolitikām, institūcijām un procedūrām, ko veic politisko lēmumu pieņēmēji, ļaunprātīgi izmantojot savu stāvokli, lai iegūtu, vairotu un saglabātu varu, statusu, materiālos u.c. labumus

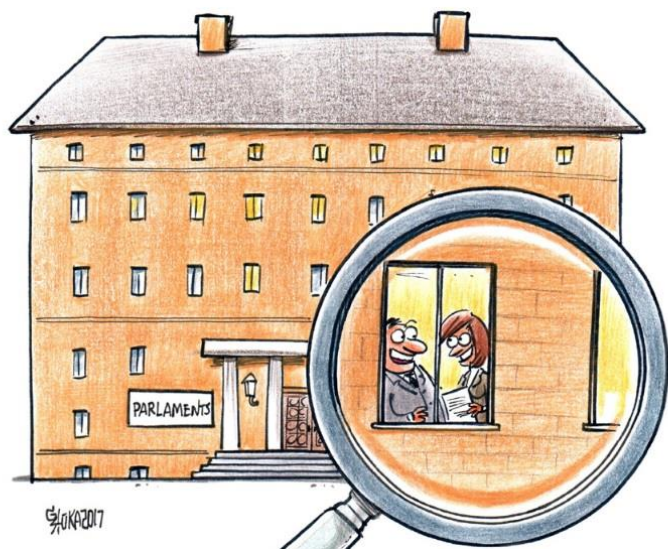
Valsts nozagšana jeb Valsts sagrābšana (angļu val. – state capture)

darbības, kas veiktas nolūkā nelikumīgā un necaurskatāmā ceļā ietekmēt likumdošanu, rīkojumu un lēmumu pieņemšanu, lai nodrošinātu iespēju atsevišķām personām gūt sev labumus uz sabiedrības rēķina

E.Levits:

Latvijā pastāv arī tāda lieta kā nelegitīma ietekme uz demokrātiskiem procesiem. To mēs saucam arī par valsts nozagšanu. Valsts nozagšana nenozīmē vienkārši piesavināties miljonu un tad pazust. Valsts nozagšana - tas nozīmē gūt nelegitīmu ietekmi uz valsts lēmumiem ārpus demokrātiskā procesa un izmantot to, lai gūtu sev materiālus labumus vai ietekmi.

Rokasgrāmata valsts sagrābšanas monitoringam parlamentā

1.1. Kas ir valsts sagrābšana?

Valsts sagrābšana ir daudzās pasaules valstīs bieži piesaukts, bet reti izprasts fenomens, ar kuru parasti tiek apzīmēta sistēmiska politiskā korupcija. Metaforiski valsts sagrābšanu var salīdzināt ar datorvīrusu, kas pārprogrammē datora funkcionalitāti vīrusa izplatītāja interesēs, – ar inficēšanas brīdi tā darbību pilnībā vai daļēji nosaka vīrusa izveidotājs, dators vairs nav sava likumiskā īpašnieka kontrolē. Liela līdzība valsts sagrābšanai ir arī ar lidmašīnas nolaupīšanu, kur avioreiss, nonākot nolaupītāju kontrolē, vairs nepilda savas ierastās funkcijas, ar kurām bija rēķinājušies pasažieri un lidmašīnas īpašnieki. Līdzīgi kā dators un lidmašīna, arī valsts var tikt nolaupīta un sākt strādāt tās nolaupītāja interesēs.

Valsts sagrābējs var iedzīvoties uz valsts rēķina, izveidojot sev izdevīgu kādas nozares regulējumu, – piemēram, izveidojot savam biznesam ideālus pelnīšanas apstākļus un ar likumu liekot šķēršļus saviem konkurentiem. Gadījumā, ja valsts sagrābējam draud nepatikšanas no tiesībsargājošajām iestādēm, viņš var parūpēties par tāda regulējuma pieņemšanu, lai jebkādi viņa pārkāpumi tiktu legalizēti vai arī lai tiesībsargājošo iestāžu darbs būtu tik vājš, ka reāli nespētu apdraudēt viņa intereses. Ar likumu palīdzību nav sarežģīti iznīcināt visas publiskas kritikas iespējas, – ierobežojot preses vai sabiedrisko organizāciju darbu.

Valsts nozagšanas (sagrābšanas) pazīmes

- Nelegitīma likumdošanas procesa ietekmēšana, kā arī tās mēģinājumi un sagatavošanās tai, lai nodrošinātu personiskā labuma gūšanu
- Demokrātiska procesa traucēšana, kas saistīta ar slēptu partiju finansēšanu, “stipendiju” maksāšanu vai citu labumu nodrošināšanu deputātiem u.c. valsts amatpersonām

Valsts nozagšanas (sagrābšanas) pazīmes

Nelegitīma izpildvaras lēmumu pieņemšanas un izpildes ietekmēšana, kā arī tās mēģinājumi un sagatavošanās tai, lai nodrošinātu tiešu vai pastarpinātu labumu gūšanu, tostarp organizējot necaurspīdīgas un nelikumīgas darbības valsts uzņēmumu privatizācijai vai to resursu izmantošanai savtīgos nolūkos

Valsts nozagšanas (sagrābšanas) pazīmes

Tādu darbību veikšana, kas vērsta uz tiesu varas un tiesību aizsardzības institūciju darba traucēšanu vai institūciju vājināšanu (piem., normatīvo aktu pieņemšana/grozīšana, nolūkā mazināt institūcija darba efektivitāti)

Valsts nozagšanas (sagrābšanas) pazīmes

“Savu cilvēku” iecelšanas nodrošināšana valsts institūciju svarīgos amatos, nolūkā kontrolēt un ietekmēt lēmumu pieņemšanu konkrētajās nozarēs, iestādēs, jomās utt., kā arī nelojālo personu “izstumšana”

Valsts nozagšanas (sagrābšanas) pazīmes

Mediju darba ietekmēšana, nolūkā kontrolēt mediju telpu un manipulēt ar sabiedrības viedokli (t.sk. administratīvo resursu izmantošana sabiedrisko mediju satura ietekmēšanai; «kabatas mediju» izveidošana un uzturēšana, sev vēlamā mediju satura pasūtīšana un tā izplatīšanas nodrošināšana sabiedriskajos un komerciālajos medijos; ekonomiskās vai citas saiknes ar medijiem un mediju darbiniekiem noslēpšana, cenšoties pasniegt saražoto mediju produktu kā neatkarīgu žurnālistiku utt.)

Atsevišķie *Rīdzenes sarunās* skartie temati, kuros runātais var būt saistīts ar valsts nozagšanu:

RTO: īpašnieki, patiesi labuma guvēji; valsts un pašvaldību institūciju, kā arī , RBO lēmumi, kas sekmēja RTO apgrozījuma kāpumu, konkurentu iztūmšanu utt

Būvniecības projekti; atsevišķo teritoriju attīstības plāni

Termiņuzturēšanas piešķiršanas politika; iecere tirgot ar pilsonību

Plāni iegūt AirBaltic; to iecerētā īstenošana

Mediju nama finansēšana/Reklāmas līgumi

Ģenerālprokurora ievēlēšana, plāni par prezidenta un premjera ievēlēšanu

Iecere iegūt kontroli par pašvaldību kapitālsabiedrībām

Urbanovičs: Tu iedod savus - kaut vai lai nepiedalās balsojumā.

Lembergs: Es sagatavošu, ka nepiedalās balsojumā

Koziols: Paga, bet nu kā tad klieds un bļaus, ka tu, būdams ministrs, plānoji, ka tu kādreiz kļūsi īpašnieks un tu pieņēmi lēmumus savā labā. Ainār, tu pieņēmi dafiga visādus lēmumus, dafiga! Klieds un bļaus, un tev nav variantu, ka tu tiks ievēlēts, Ainār, piedod! Es tev atklāti atbildu, tā būs - tici man. Tas ir tas, kas cilvēkus tracina, Ainār. Tā ir tava vājā vieta. Pārējās vietas tev visas ir stiprās, bet tava vājā vieta ir tieši šī te, ka tu ar politiku taisīji sev naudu. Nu, un to tev klieds un bļaus, un viss, cauri - aizmirsti par ievēlēšanu!

Kļaviņš: No 2004. gada līdz 2011. gadam ir septiņi gadi, kuru ietvaros ir bijuši pieņemti desmitiem dažādi lēmumi, tajā skaitā par «krasteni», tajā skaitā par [ostas teritoriju] robežām...

Šlesers: Paklausies, Andri, paga, paga. Es Maršānu šajā gadījumā no savas puses esmu deleģējis. (..) Šis ir mans jautājums, man viņš ir svarīgs - lai tu būtu lietas kursā. (..) Šis ir prioritārais jautājums, un tāpēc es gribu, lai visu kopīgi sadalītu. Mēs jau ar tevi varam runāt, bet kādam jau arī ir jāstrādā. (Sarunai pievienojas abi vadītāji, Kļaviņš informē par problēmām Andrejsalā un Uralhim termināli Kundziņsalā.)

Ameriks: Nu, lai Kļaviņš skraida. Ne šitas Kļaviņš, bet Askolds [Vides pārvaldes priekšnieks]. Samaksājiet viņam naudu, lai viņš skraida!

Šlesers: ...SAS saprata, ka viņš nāfig negrib vairs tur stūrēt... Patiesībā es tur drusku piestrādāju, pavisam atklāti, radīju apstākļus, ka viņi saka...

Lembergs: Es tev pateikšu - tieslietas es nevaru šobrīd pieļaut, ka tās nonāk *Jeginstvas* kontrolē. Jo tas ir saistīts ar mūsu kariņiem. Šajā gadījumā, ja tur būs svešs tieslietu ministrs, viņi piespiedīs reģistru darīt to, kas nav darāms..

Šlesers: Tagad es piedāvāju variantu, kas, man liekas, tevi apmierinātu daudz labāk... Es to pateicu Andrim, es to pateicu Flikam. (..) Tā doma ir tāda - uztaisīt bloku, kurā ir šī daļa, kas mums ir, un šī [airBaltic valsts daļas]. Uztaisīt, ka ir četri vienādi pārstāvji. Viens, divi, trīs un, kā saka, galvenais menedžeris. Ļoti godīgi, kā saka, 25, 25 un 25. Viena kompānija, kas tiek uztaisīta ar pilnīgu konsensusu. Es piedāvāju - salikt kopā viens vesels, kopīga kontrole, kas visdrīzāk tiek uztaisīta Luksemburgā.

Šlesers: Jo viņi ir sapratuši - kamēr ir Lembergs, tikmēr zaļie zemnieki skatīsies mutē Lembergam un klausīs Lembergam, ja vajadzēs gāzīs Dombrovski. (..) Principā no tevis ir atkarīgs šīs valdības mūžs

Šlesers: Ir jāieliek pareizs prezidents. Man ir priekšlikums sekojošs - tev jānozīmē prezidents. (..) Mēs ar *Saskaņu* nobalsojam par, un tev ir savs prezidents. Šoreiz nevis tā - trīspusēji saskaņots, bet tu uzņemies atbildību par šo posteni. Tev ir savs prezidents, kurš X stundā varēs tev palīdzēt..

Lembergs: ... Klausies, tur Mediju namam bija mums tāda vienošanās par airBaltic, ka viņi tur slēdz līgumu ar Mediju namu par 50... latiem, bet tur tiem izpildītājiem neesot dota komanda.

Lembergs: ... Lai Melngailis taisa no vietējiem večiem blici,, vismaz mēs būtu iekšā! A viņš, bļ...ģ, es viņam palūdzu, lai viņš ar Mediju namu noslēdz reklāmas līgumu - viņš pateica, ka viņam esot jāsaskaņo ar FKTK, bļ...ģ. Lai viņš iet Saproti? Vot, tā.

Lembergs: ... Bet kas ir? Uz otro termiņu viņam nebija balsis. Es tev pateikšu, viņam bija aptuveni kādas 40 balsis. Un Andris man toreiz - tas bija īsi pirms mūsu lielā kara - Andris saka, klausies, velns, davaj to Ulmani! Man na...uj to Ulmani vajag, bet viņam vajag, un mēs salikām, ko mēs tur varam - no opozīcijas, un "ceļā" jau arī nebija atbalsts. Un kopā mēs savācām man liekas 13 balsis. Iznāca, ka man bija kādas astoņas un Andrim bija piecas. Nē, mēs pat vairāk savācām - 15, man bija deviņas, Andrim sešas. Bļ...ģ, un viņš dabūja 57 [patiesībā 53] balsis, tas Ulmanis! Saproti, viss baigi skaisti... Bet mēs tad zinām, ka mēs likām! Un tur bija zināms budžetiņš - ne jau par skaistām acīm. Ulmanim vajadzētu Andrim, bļ...ģ, visu laiku roku bučot, bļ....ģ... Labi, viņš par manu lomu vispār nezina, jo Andris visu laiku ar viņu kontaktējās.

Paldies!